

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

(протокол № 6 від 28 серпня 2024 р.)

Голова Науково-методичної ради

Олександр ПИЖОВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН І ЕРГОНОМІКА**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальність: 227 Терапія та реабілітація

код дисципліни в каталозі вибіркових навчальних дисциплін: ВД.ФТЕ24

мова навчання: українська

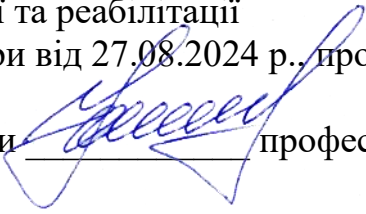
Київ – 2024

Розробники:

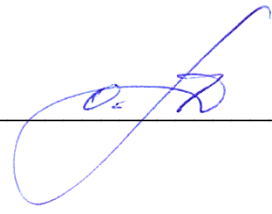
Вітомська Марина Валентинівна, PhD, викладач кафедри Терапії та реабілітації, mvvitomska@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри від 27.08.2024 р., протокол № 27)

Завідувач кафедри професор Олена ЛАЗАРОВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-методичного відділу Ольга Д`ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формулювання теоретичних знань і практичних навичок для ефективної реалізації та керування процесом ерготерапії, зокрема, використання принципів універсального дизайну та ергономіки. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: Бар'єри та їх соціальне значення. Поняття, принципи та процес універсального дизайну. Модифікація житлового та робочого простору. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та іспиту.

Abstract of the discipline. The discipline aims at formulating theoretical knowledge and practical skills for the effective implementation and management of the ergotherapy process, in particular, the application of the principles of universal design and ergonomics. Discipline - 3 ECTS credits. Main topics: Barriers and their social importance. Concepts, principles and process of universal design. Modification of living and working space. Universal environmental design and accessibility of public buildings. The place of ergonomics in ergotherapy, principles and process of providing ergonomics services. Use of ergonomics principles for people of different ages and health conditions. The final grade is formed taking into account the results of the current control and examination

Мета навчальної дисципліни – набуття теоретичних знань та практичних навичок реалізації та керування процесом використання принципів універсального дизайну та ергономіки.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізації 227.2. Ерготерапія

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 04. Здатність виявляти та вирішувати проблеми. ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 06. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 07. Здатність працювати автономно. ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)</p>	<p>СК 01. Здатність визначати проблеми фізичної, когнітивної, психоемоційної, духовної сфер, обмеження заняттєвої участі пацієнта відповідно до Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).</p> <p>СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.</p> <p>СК 03. Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.</p> <p>СК 04. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Спеціалізація 227.2 Ерготерапія (СКет)</p>	<p>СКет 01. Здатність застосовувати у практичній діяльності теорії та доказову базу щодо заняттєвої активності та заняттєвої участі пацієнта/клієнта, охоплюючи розуміння змісту, мети заняттєвої активності та її впливу на здоров'я і добробут людини, вміння оцінювати, аналізувати, адаптовувати заняттєву активність та застосовувати її у терапевтичний спосіб.</p> <p>СКет 03. Здатність визначати доцільність проведення заходів ерготерапії, здійснювати скринінг та клієнтоцентричне оцінювання окремої особи, групи людей, організацій чи популяцій, формулювати та документувати цілі програми ерготерапії або складових індивідуальної програми реабілітації.</p> <p>СКет 04. Здатність розвивати та/або відновлювати функції організму, які впливають на здоров'я та обмеження заняттєвої участі та/або збільшення заняттєвої участі пацієнта/клієнта шляхом адаптації заняттєвої активності.</p> <p>СКет 05. Здатність підбирати та адаптовувати технічні та допоміжні засоби пересування та самообслуговування, призначати, моделювати, виготовляти індивідуальні ортези для відновлення функції верхньої кінцівки з метою розширення функціональної самостійності клієнта у побуті, участі у дозвіллі (грі) та продуктивній (навчальній) діяльності.</p> <p>СКет 06. Здатність створювати та адаптувати безпечне і</p>

	<p>доступне середовище життєдіяльності клієнта, змінювати фактори фізичного та соціального середовища з метою збільшення функціональної незалежності клієнта.</p> <p>СКет 07. Здатність аналізувати результати ерготерапевтичного втручання, коригувати програму, надавати рекомендації стосовно продовження реабілітації та вчасно, професійно і конфіденційно заповнювати необхідну документацію стосовно скерування, обстеження, планування та оцінки результатів ерготерапевтичного втручання відповідно до вимог професійного середовища.</p> <p>СКет 08. Здатність усвідомлювати сфери діяльності та межі професійної компетентності ерготерапевта, обґрунтовувати та пояснювати методи ерготерапевтичних втручань, за потребою скеровувати пацієнта/клієнта до фахівців інших спеціальностей.</p> <p>СКет 09. Здатність формувати та підтримувати терапевтичні стосунки з пацієнтом/клієнтом, використовувати методики підвищення мотивації, демонструвати навички культурно-чутливого та ефективного спілкування.</p> <p>СКет 10. Здатність виконувати обов'язки клінічного супервізора з ерготерапії.</p> <p>СКет 11. Здатність співпрацювати з різними службами охорони здоров'я, соціальної політики і соціального захисту, пояснювати права осіб з обмеженнями життєдіяльності з метою збільшення заняттєвої участі та інтеграції пацієнта/клієнта у суспільство.</p> <p>СКет 12. Здатність аналізувати та критично оцінювати нові теорії та технології ерготерапії, розробляти нові методи ерготерапії на основі даних сучасних клінічних досліджень, представляти ерготерапію у широкому академічному та науковому міждисциплінарному дискурсі.</p>
--	---

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції ї	лабораторн і	практичні	семінарсь кі		
Денна	6	0	18	0	66	90

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії (вступ до спеціальності)», «Медичне право, професійна етика та деонтологія», «Іноземна мова»;

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної терапії та ерготерапії».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
		л.	прак.	с. р.
Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.	12	2		10
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	14	2	2	10
Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.	16		6	10
Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	16	2	4	10
Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	14		2	12
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	18		4	14
Всього годин:	90	6	18	66

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.

Фактори, які формують в особі людину із інвалідністю. Бар'єри на основі Міжнародної класифікації функціонування.

Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.

Історія виникнення та розвиток універсального дизайну. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом. Приклади застосування принципів універсального дизайну в країнах Європи та Південної Америки. Роль соціальних служб у дотриманні принципів універсального дизайну.

Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.

Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору. Методи обстеження, які використовуються при оцінці житлового та робочого простору. Науково-доказова практика при модифікації житлового та робочого простору. Співпраця із роботодавцями при модифікації робочого простору.

Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.

Оцінка доступності навколишнього середовища. Принципи та методи формування доступного громадського простору. Роль громадських організацій у формуванні доступності навколишнього середовища. Доступність у державних будівельних нормах України. Приклади доступних громадських будівель Києва.

Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.

Використання клієнто-центрованої практики в ергономіці. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці. Макроергономіка. Науково-доказова практика використання ергономіки.

Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.

Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі. Використання ергономіки для людей похилого віку. Ергономіка у менеджменті інвалідності.

Ергономіка гри та дозвілля. Використання принципів ергономіки на робочих місцях осіб працездатного віку. Використання адаптивних технологій у ергономіці.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	1. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом.	2
Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.	2. Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору.	2
	3-4. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору.	4
Тема 4. Універсальний	5. Оцінка доступності навколишнього середовища.	2

дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	6. Принципи та методи формування доступного громадського простору.	2
Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	7. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці.	2
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	8. Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі.	2
	9. Використання ергономіки для людей похилого віку. Ергономіка у менеджменті інвалідності. Ергономіка гри та дозвілля.	2
Всього годин:		18

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.	1. Позитивні та негативні фактори навколишнього середовища на основі МКФ.	4
	2. Конвенція ООН про права осіб із інвалідністю.	4
	3. Підготовка до практичних занять із теми 2.	2
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	4. Історія зародження та розвитку універсального дизайну.	2
	5. Приклади застосування принципів універсального дизайну в країнах Європи та Південної Америки.	4
	6. Роль соціальних служб у дотриманні принципів універсального дизайну.	2
	7. Підготовка до практичних занять із теми 3.	2
Тема 3. Модифікація	8. Методи обстеження, які	4

житлового та робочого простору.	використовуються при оцінці житлового та робочого простору.	
	9. Науково-доказова практика при модифікації житлового та робочого простору.	2
	10. Співпраця із роботодавцями при модифікації робочого простору.	2
	11. https://members.physio-pedia.com/uk/lifestyle-medicine-and-office-ergonomic-strategies-for-managing-low-back-pain-course-course-uk/	2
Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	12. Роль громадських організацій у формуванні доступності навколишнього середовища.	4
	13. Доступність у державних будівельних нормах України.	2
	14. Приклади доступних громадських будівель Києва.	2
	15. https://members.physio-pedia.com/uk/learn-page-uk-2/how-we-sleep-promopage-promopage-uk/	2
Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	16. Макроергономіка.	5
	17. Науково-доказова практика використання ергономіки.	5
	18. Підготовка до практичних занять з теми	2
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	19. Використання принципів ергономіки на робочих місцях осіб працездатного віку.	7
	20. Використання адаптивних технологій у ергономіці. https://members.physio-pedia.com/uk/assistive-technology-gait-mobility-devices-course-course-uk/	7
Всього годин:		66

Очікувані результати навчання з дисципліни: формування теоретичних знань і практичних навичок для збільшення заняттєвої участі осіб шляхом використання принципів універсального дизайну та ергономіки, завдяки:

знанням: обмежень та бар'єрів навколишнього середовища; методів оцінки та модифікації житлового та робочого простору; обстеження навколишнього середовища та громадських приміщень і методів їх адаптації;

принципів і процесу ергономіки; використання ергономіки у осіб різних вікових груп та станів здоров'я

умінням: обстежувати та оцінювати вплив бар'єрів на заняттєву участь людини; оцінювати житловий, робочий простір, навколишнє середовище та громадські заклади; модифікувати та адаптовувати простір; використовувати принципи ергономіки для осіб різних вікових груп та станів здоров'я.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізація 227.2 Ерготерапія

Шифр	Програмні результати навчання
ПРет	<p>ПРет 03. Визначати доцільність проведення заходів ерготерапії та здійснювати клієнтоцентричне обстеження окремої особи, групи людей, організацій чи популяцій.</p> <p>ПРет 04. Оцінювати, розвивати та відновлювати функції і структури організму, які впливають на заняттєву участь пацієнта/клієнта у сферах продуктивної діяльності, дозвілля та самообслуговування.</p> <p>ПРет 05. Формулювати та документувати цілі і результати програми ерготерапії або складових індивідуальної програми реабілітації у співпраці з пацієнтом/клієнтом, пояснювати методи ерготерапевтичних втручань.</p> <p>ПРет 06. Розробляти, проводити та коригувати програми ерготерапії або складові індивідуальної програми реабілітації на основі аналізу результатів ерготерапевтичного обстеження та/або втручання у співпраці з пацієнтом/клієнтом та надавати рекомендації стосовно продовження реабілітації.</p> <p>ПРет 07. Оцінювати, адаптувати та модифікувати вплив середовища життєдіяльності людини на її заняттєву активність.</p> <p>ПРет 08. Формувати та підтримувати терапевтичні стосунки з пацієнтом/клієнтом та його родиною та іншими причетними сторонами.</p> <p>ПРет 09. Усвідомлювати та дотримуватися етичних аспектів професійної діяльності ерготерапевта.</p> <p>ПРет 10. Ефективно співпрацювати з усіма членами мультидисциплінарної реабілітаційної команди та іншими фахівцями сфер охорони здоров'я, освіти та соціальної політики, залучених до надання послуг пацієнтам/клієнтам.</p> <p>ПРет 11. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері ерготерапії, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методики та інструменти досліджень, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.</p> <p>ПРет 12. Популяризувати професію та розповсюджувати знання з</p>

	<p>ерготерапії серед потенційних пацієнтів/клієнтів, а також у міждисциплінарному та загально-науковому дискурсі.</p> <p>ПРЕт 13. Володіти уміннями та навичками, необхідними для захисту інтересів окремих пацієнтів/клієнтів, груп або популяцій з метою їх максимально можливої заняттєвої участі у житті.</p> <p>ПРЕт 14. Впроваджувати нові інноваційні та креативні ідей та підходів у професійній діяльності.</p> <p>ПРЕт 15. Ефективно втілювати принципи менеджменту та лідерства у професійній діяльності.</p> <p>ПРЕт 16. Безперервно вдосконалювати власний професійний рівень.</p> <p>ПРЕт 17. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах в умовах військового часу; вибрати методи та засоби збереження життя.</p>
--	---

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом.	Розбір випадків.	10
2. Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору.	Отримання сертифікату з проходження курсу на фізіопедії	10
3-4. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору.	Симуляції.	20
5. Оцінка доступності навколишнього середовища.	Отримання сертифікату з проходження курсу на фізіопедії	10
6. Принципи та методи формування доступного громадського простору.	Симуляції.	10
7. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка	Презентації.	10

житлового і робочого простору в ергономіці.		
8. Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі.	Отримання сертифікату з проходження курсу на фізіопедії	10
9. Використання ергономіки для людей похилого віку. Ергономіка у менеджменті інвалідності. Ергономіка гри та дозвілля.	Розбір випадків.	20
Всього балів		100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до заліку не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Заліки проводяться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Roll, S. C., Tung, K. D., Chang, H., Sehremelis, T. A., Fukumura, Y. E., Randolph, S., & Forrest, J. L. (2019). Prevention and rehabilitation of musculoskeletal disorders in oral health care professionals A systematic review. *The Journal of the American Dental Association* (1939), 150(6), 489-502. <https://doi.org/10.1016/j.adaj.2019.01.031>
2. Burke, M.J. (1991). *Applied Ergonomics Handbook* (1st ed.). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9780367813277>
3. International Ergonomics Association (IEA). Definition and Domains of Ergonomics [Internet]. 2016. Available from: <http://www.iea.cc/about/index.html>
4. LOGHIN, Emil Constantin; FLOREA, Adela; IONESCU, Irina. WORKPLACE ERGONOMICS FOR PEOPLE WITH DISABILITIES. ACTA TECHNICA NAPOCENSIS - Series: APPLIED MATHEMATICS, MECHANICS, and ENGINEERING, [S.l.], v. 64, n. 1-S1, feb. 2021. ISSN 2393–2988. Available at: <https://atna-mam.utcluj.ro/index.php/Acta/article/view/1498>

Додаткова література:

1. Негрей М. В., Тужик К. Л. Теорія прийняття рішень [Навчальний посібник]. Центр навчальної літератури, 2018. – 272 с.
2. Vroman K., Stewart E. Occupational therapy evaluation for adults: a pocket guide: Second edition. Lippincott Williams&: Wilkins, a Wolters Kluwer business, 2014. 455p.
3. American Occupational Therapy Association. (2017). Occupational therapy's role with ergonomics [Fact sheet]. <https://www.aota.org/-/media/Corporate/Files/AboutOT/Professionals/WhatIsOT/WI/Facts/ergonomics.pdf>
4. Jacobs, K. (2008). Ergonomics for therapists (3rd ed.). Elsevier Mosby.

Електронні ресурси:

1. Cochrane Library. [Internet]. Available at: <https://www.cochrane.org/>
2. Egrotherapy Evidence Database. [Internet]. Available at: <http://www.otseeker.com/Resources/WhatIsEvidenceBasedPractice.aspx>
3. Сайт Всесвітньої Федерації Ерготерапевтів <http://wfot.org>
4. Pub Med. [Internet]. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>